

Barnmisshandel och omsorgssvikt

Fortsatta brister i ST-läkares utbildning i socialpediatrik

Ingrid Almén Uvnäs, ST-läkare barn- och ungdomsmedicin, ingrid.almenuvnas@skane.se,

Staffan Janson, professor emeritus i folkhälsovetenskap och docent i pediatrik, Louise Laurell, överläkare barn- och ungdomsmedicin, med. dr

Introduktion

Personal inom hälso- och sjukvård har anmälningsplikt till socialtjänsten vid misstanke om att barn far illa. Undersökningar har visat att vårdpersonal anmäler alltför sällan. Barnläkare, tillsammans med övrig personal inom barnsjukvården, har en nyckelroll i arbetet med att förebygga barnmisshandel och sprida information om anmälningskyldigheten enligt 14 kapitlet, 1 § i socialtjänstlagen.

Enkätundersökning riktad till Sveriges barnkliniker gällande utbildning av blivande barnläkare kring barnmisshandel och omsorgssvikt genomfördes 2009 (publicerades i Läkartidningen nr 35, 2010) respektive 2016 (presenterades på Barnveckan 2017). Enkätsvaren visade på omfattande brister och stort utbildningsbehov.

2015 reviderades Socialstyrelsens ST-föreskrifter för barn- och ungdomsmedicin med tydligare krav på kompetens rörande barnmisshandel och omsorgssvikt hos specialistkompetent barnläkare. Fem år efter revideringen har vi för tredje gången genomfört enkätstudien.

Metod

En reviderad version av den ursprungliga enkäten från 2009 skickades hösten 2020 till chefer för samtliga ST-läkare i barn- och ungdomsmedicin (31 kliniker) och barnkirurgi (4 kliniker) i Sverige.

Den ursprungliga enkäten kompletterades bl. a. med frågor kring barnskyddsteam och tvärprofessionella scenarioövningar.

Resultat

Enkäten besvarades av verksamhetschefer, ST-chefer och studierektorer. Svar erhöles från samtliga barn- och ungdomsmedicinska och barnkirurgiska kliniker. Liknande resultat erhöles från barn- och ungdomsmedicin och barnkirurgi.

- Praktisk utbildning baserades framförallt på klinisk tjänstgöring
- Tvärprofessionella scenarioövningar förekom vid 8 kliniker
- Teoretisk utbildning erbjöds huvudsakligen lokalt och regionalt
- Universitetskliniker uppvisade genomgående bättre resultat jämfört med icke-universitetskliniker

Utbildningsansvariga vid landets barnkliniker efterlyste:

- Tydligare riktlinjer/målbeskrivning i socialpediatrik, barn som far illa
- Obligatorisk kurs i socialpediatrik
- Ökat kursutbud regionalt och nationellt
- Obligatorisk auskultation på Barnahus och med barnskyddsteam
- Tvärprofessionella scenarioövningar för att träna praktisk handläggning och samverkan kring misshandlade barn

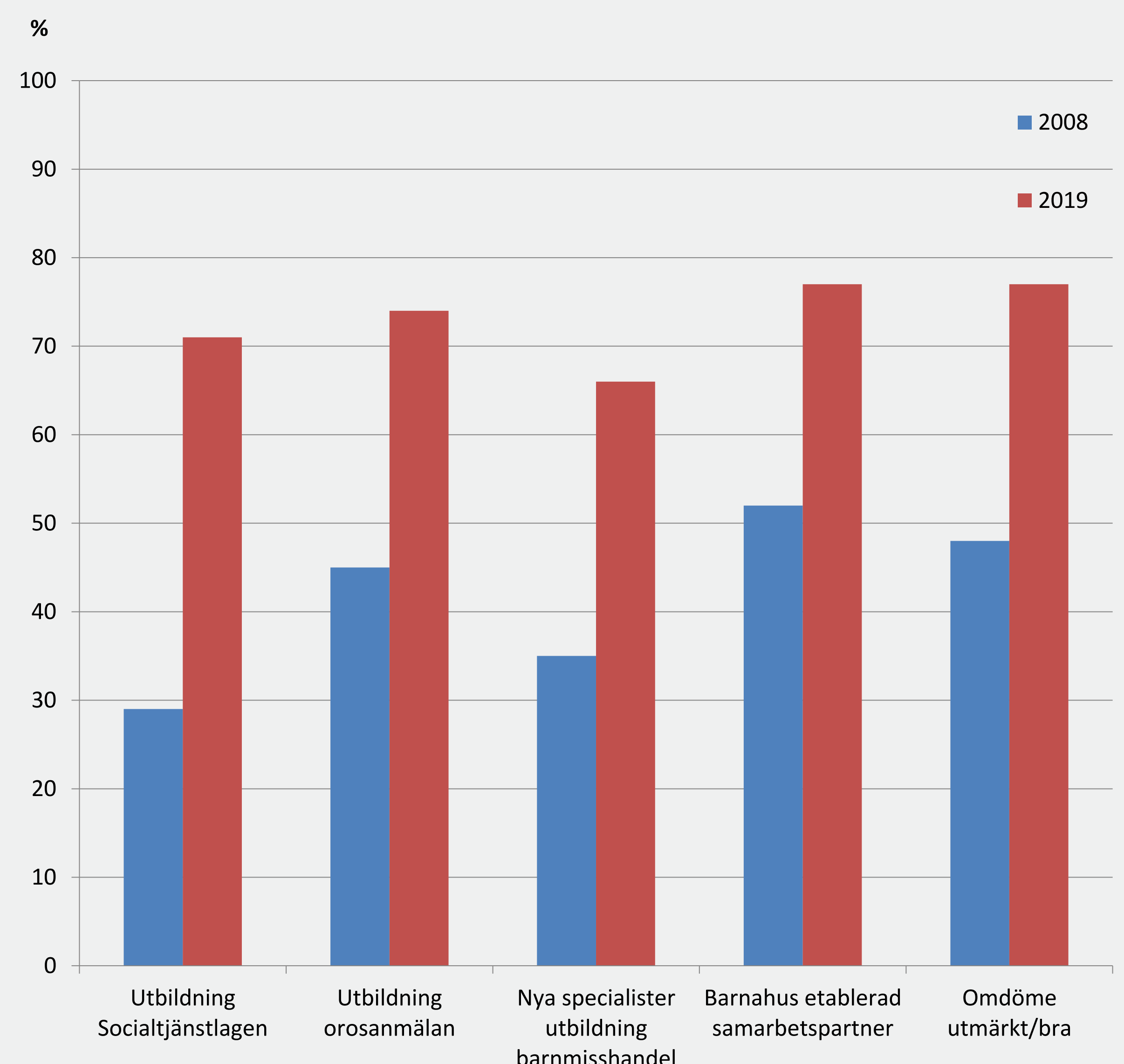
Diskussion

Vår enkätstudie visade, till skillnad från de två tidigare enkäterna, bättre resultat vid universitetskliniker jämfört med vid icke universitetskliniker. Anledningen till detta kan vara att samtliga universitetskliniker idag har ett etablerat samarbete med Barnahus och att barnskyddsteam finns i flertalet regioner med universitetssjukhus. Eventuellt finns bättre utbildningsmöjligheter vid större kliniker.

Vid jämförelse av resultaten för barn- och ungdomsmedicinska kliniker mellan 2008 och 2019 har stora positiva förändringar skett gällande utbildningen i socialpediatrik.

Tänkbara orsaker är att:

- Resultaten från originalenkäten uppmärksammades i media 2010
- Flera svenska regioner har sedan 2011 startat tvärprofessionella barnskyddsteam
- Socialstyrelsen publicerade nya ST-föreskrifter 2015
- Antalet Barnahus för myndighetssamverkan kring brottsutsatta barn har successivt ökat till 33 stycken

Figur. Jämförelse mellan 2008 och 2019 avseende olika utbildningsmoment samt andel av kliniker som bedömt ST-utbildning kring barnmisshandel/omsorgssikt vara "utmärkt" eller "bra". Resultaten gäller samtliga svenska barn- och ungdomsmedicinska kliniker.

Slutsatser

- Vissa förbättringar har skett i ST-utbildningen i socialpediatrik, barn som far illa, mellan 2008 och 2019
- Det finns fortsatt stora skillnader i utbildningen vid olika barnkliniker i Sverige
- Utbildningsansvariga vid barnklinikerna önskar tydligare riktlinjer/målbeskrivning i socialpediatrik, barn som far illa, obligatoriska kurser samt obligatorisk auskultation på Barnahus och med barnskyddsteam

